

Завгородній А. В.

кандидат фізико-математичних наук,
завідувач кафедри економіки та інформаційних технологій
Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини
вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»»

Zavorodnii Andrii

PhD in Physical and Mathematical,
Head of the Department of Economics and Information Technologies
Mykolayiv Interregional Institute for the Development of
Human Rights of the Higher Educational Institution
“Open International University of Human Development “Ukraine””

ПОКАЗНИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК ПРИЧОРНОМОРЬСЬКОГО РЕГІОНУ

Анотація. Показовим трендом останніх років є поступальне збільшення впливу регіональної політики як однієї з важливих складових у системі загальної державної політики. Постійно зростають механізми залучення територіально-регіональних структур до розбудови регіональної економіки. Водночас загальнодержавні підходи, які базуються на принципах централізованої політики щодо політики регіонального розвитку, в умовах сучасного динамічного розвитку стають малопродуктивними і не дають змогу розкрити більшість потенціалу кожного з регіонів. Мета статті полягає в аналізі показників інвестиційної активності підприємств АПК Причорноморського регіону. Досліджено обсяги прямих іноземних інвестицій, що залучаються в підприємства АПК Причорноморського економічного району, проведено аналіз показників динаміки прямих іноземних інвестицій у сільськогосподарські підприємства Причорноморського району, досліджено середні показники ряду динаміки прямих іноземних інвестицій, розраховано питому вагу у відсотках за окремими областями в іноземних інвестиціях у підприємства АПК, визначено структуру прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК Причорноморського району за окремими областями, а також структуру прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК Причорноморського району за галузевою ознакою.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність регіону, інвестиції, експорт, імпорт, динаміка, регіональні зовнішньоекономічні відносини, зовнішньоекономічні зв'язки регіону.

Вступ та постановка проблеми. Залучення інвестицій, зокрема іноземних, є необхідною умовою економічного розвитку як України загалом, так і Причорноморського регіону зокрема. В аграрному секторі залучення інвестицій є засобом забезпечення продовольчої безпеки та гарантом розвитку сфер агропромислового комплексу й екологічного захисту довкілля. Майже повна зупинка інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що мала місце упродовж 1991–2000 рр., привела до руйнівних процесів у продуктивних силах галузі, погіршення стану земельних ресурсів, зниження ефективності сільськогосподарського виробництва, надходження на український ринок низькоякісних імпортованих продовольчих товарів, зниження рівня якості життя населення країни. Покращення ситуації, що склалася, є можливим за умови не лише відновлення повноцінного аграрного інвестиційного процесу, але й забезпечення рівня інвестиційної активності, яка б дала змогу компенсувати нестачу інвестування минулих років та покрити сучасні обсяги потреб в інвестиційних ресурсах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інвестиційної привабливості агропромислового сектору присвячені праці таких відомих закордонних та вітчизняних учених-економістів, як В.Л. Валентинов, Л.В. Транченко, А.В. Федорищева, О.М. Могильний, В.А. Мамчур, О.Г. Черепініна.

Метою статті є дослідження показників інвестиційної активності підприємств АПК Причорноморського регіону.

Результати дослідження. Проаналізуємо основні показники інвестиційної активності підприємств АПК

Причорноморського району. На першому етапі розглянемо загальні обсяги прямих іноземних інвестицій у сільське господарство. Вихідна інформація міститься в табл. 1.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в підприємства сільського господарства Причорноморського району у 2009–2018 рр. (станом на 31 грудня), тис. дол. [1–4]

Рік	Інвестиції (тис. дол.)
2009	221 467,8
2010	170 188,6
2011	199 554,8
2012	253 218,1
2013	278 271,8
2014	246 733
2015	224 450
2016	234 377,2
2017	243 610,7
2018	251 064,8

Можна побачити, що прямі іноземні інвестиції у сільське господарство регіону з 2009 по 2018 рр. зросли з 221 467,8 до 251 064,8 тис. дол. Максимального значення прямих іноземних інвестицій у сільське господарство досягли у 2013 р., склавши 278 271,8 тис. дол. Далі їх значення суттєво скоротилося у 2015 р. до 224 450 тис. дол., але у 2016 р. спостерігалися певне піднесення та зростання обсягу прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК

на рівні 234 377,2 тис. дол. у 2016 р. Подальша динаміка показника була позитивною.

Обсяги прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК Причорноморського економічного району у 2009–2018 рр. зображені на рис. 1.

Знову знайдемо показники динаміки за ланцюговою та базисною системами.

Таким чином, з 2009 до 2018 рр. обсяги прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК зросли на 29 597 тис. дол., або на 13,36%. При цьому найбільше їх зростання спостерігалось у 2012 р. (на 53 663,3 тис. дол.).

Найбільше зменшення прямих іноземних інвестицій спостерігалось у 2014 р., а саме на 31 539 тис. дол. Найбільше відносно зростання показника спостерігалось у 2012 р., а саме на 26,89%, найбільше відносно зменшення – у 2014 р., а саме на 11,33%.

Дослідимо середні показники ряду динаміки прямих іноземних інвестицій. Отже, середній абсолютний приріст складає:

$$\bar{\Delta} = \frac{\sum \Delta_x}{n-1} = \frac{29597}{10-1} = 3288.6 \text{ тис. дол.};$$

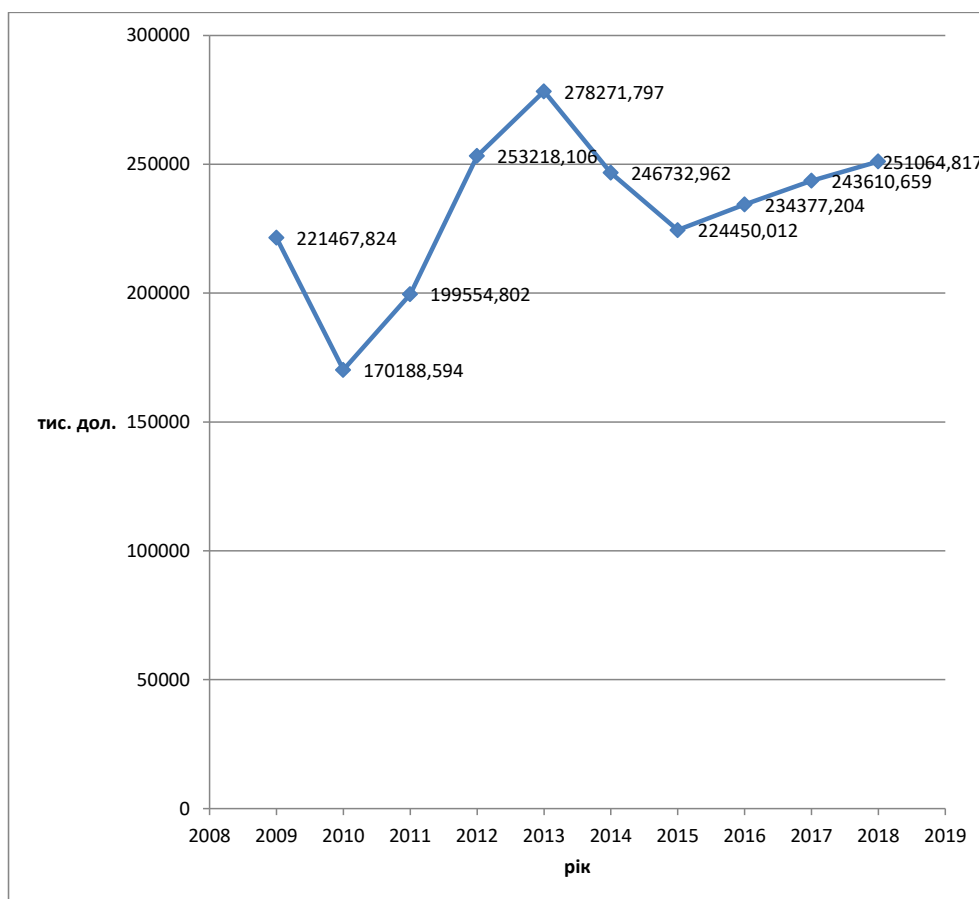

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство Причорноморського економічного району [1–4]

Таблиця 2

Аналіз показників динаміки прямих іноземних інвестицій у сільськогосподарські підприємства Причорноморського району у 2009–2018 рр. [1–4]

Рік	Рівень ряду, млн. дол.	Абсолютний приріст		Темп росту, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту
		ланцюгова система	базисна система	ланцюгова система	базисна система	ланцюгова система	базисна система	
2009	221 468	–	–	–	–	–	–	–
2010	170 189	-51 279	-51 279	76,85	76,85	-23,15	-23,15	2 214,68
2011	199 555	29 366,2	-21 913	117,26	90,11	17,26	-9,89	1 701,89
2012	253 218	53 663,3	31 750	126,89	114,34	26,89	14,34	1 995,55
2013	278 272	25 053,7	56 804	109,89	125,65	9,89	25,65	2 532,18
2014	246 733	-31 539	25 265	88,67	111,41	-11,33	11,41	2 782,72
2015	224 450	-2 2283	2 982	90,97	101,35	-9,03	1,35	2 467,33
2016	234 377	9 927,19	12 909	104,42	105,83	4,42	5,83	2 244,5
2017	243 611	9 233,45	22 143	103,94	110,00	3,94	10,00	2 343,77
2018	251 065	7 454,16	29 597	103,06	113,36	3,06	13,36	2 436,11

Джерело: складено автором

середній темп росту складає:

$$\bar{T}_p = \sqrt[n]{\frac{y_n}{y_0}} * 100 = \sqrt[10]{1.1336} * 100 \approx 101.40\% ;$$

середній темп приросту складає:

$$\bar{\Pi} = (\bar{T}_p - 100) = 1.40\% .$$

В середньому за рік прямі іноземні інвестиції у підприємства АПК зростали на 328,6 тис. дол., або на 1,40%.

Цікавим є внесок окремих регіонів в інвестиційну активність іноземних інвесторів. Для цього наведемо

інформацію за окремими областями та розрахуємо питому вагу у відсотках за окремими областями в іноземних інвестиціях у підприємства АПК. Вихідні дані та результати розрахунку зображені в табл. 3.

Як впливає з розрахунків, найбільша частка прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК була спрямована в Одеську область. Так, у 2010 р. ця частка досягла максимуму, а саме 51,92%, проте надалі стала знижуватися, сягнувши 35,44% у 2018 році. Значні іноземні інвестиції у підприємства АПК були спрямовані в Херсонську область, їх частка зростає з 33,67% у 2009 р. до 36,38% у

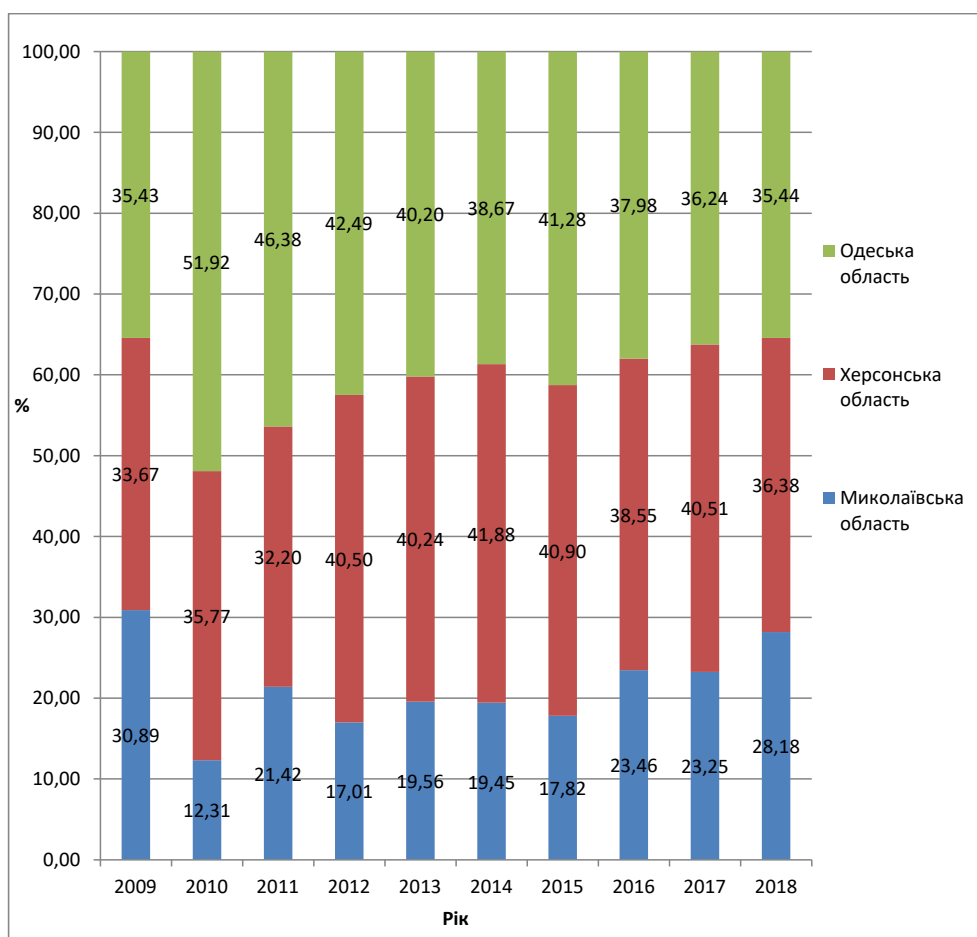

Рис. 2. Структура прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК Причорноморського району за окремими областями у 2009–2018 рр. [1–4]

Таблиця 3

Частки окремих областей у прямих іноземних інвестиціях у підприємства АПК у 2009–2018 рр. [1–4]

Рік	Прямі іноземні інвестиції, тис. дол.			Частка ПІІ, %		
	Миколаївська область	Херсонська область	Одеська область	Миколаївська область	Херсонська область	Одеська область
2009	68 419,1	74 573,75	78 474,97	30,89	33,67	35,43
2010	20 949,9	60 877,96	88 360,73	12,31	35,77	51,92
2011	42 741,6	64 264,24	92 548,96	21,42	32,20	46,38
2012	43 063,9	102 560,8	107 593,4	17,01	40,50	42,49
2013	54 423,1	111 978,2	111 870,5	19,56	40,24	40,20
2014	47 989,5	103 338,8	95 404,68	19,45	41,88	38,67
2015	39 994,6	91 810,42	92 644,99	17,82	40,90	41,28
2016	54 989,3	90 363,04	89 024,86	23,46	38,55	37,98
2017	56 650,2	98 676,57	88 283,89	23,25	40,51	36,24
2018	70 757,7	91 336,31	88 970,81	28,18	36,38	35,44

Структура прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК за галузевою ознакою у 2009–2018 рр. [1–4]

Рік	Прямі іноземні інвестиції, тис. дол.		Частка ПІІ, %	
	сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів
2009	29 510	191 957,8	13,32	86,68
2010	46 813,7	123 374,9	27,51	72,49
2011	48 119,6	151 435,2	24,11	75,89
2012	32 748,9	220 469,2	12,93	87,07
2013	31 602,5	246 669,3	11,36	88,64
2014	37 194,9	209 538,1	15,07	84,93
2015	30 171,7	194 278,3	13,44	86,56
2016	28 991,6	205 385,6	12,37	87,63
2017	21 540,1	222 070,6	8,84	91,16
2018	14 384,2	236 680,6	5,73	94,27

2018 році, а область вийшла в лідери за цим показником. Максимальна частка області в прямих іноземних інвестиціях у підприємства АПК була досягнута у 2014 р, а саме 41,88%. Частка ж прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК Миколаївської області дещо зменшилась, а саме з 30,89% у 2008 р. до 28,18% у 2018 р. Найнижча частка області в прямих іноземних інвестиціях у підприємства АПК спостерігалась у 2010 р., а саме 12,31%.

Графічно структура прямих іноземних інвестицій в ці області зображена на рис. 2.

Розглянемо також структуру прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК Причорноморського району за галузевою ознакою, а саме інвестиції у сільськогосподарські та переробні підприємства.

Як можна побачити, щодо прямих іноземних інвестицій у підприємства АПК Причорноморського району переважають інвестиції в підприємства харчової промисловості, де їх частка зросла з 86,68% у 2009 р. до 94,27% у 2018 р. Натомість частка прямих іноземних інвестицій у підприємства сільського господарства зменшилась із 13,32% до 5,73%.

Головним інвестором, що вкладає кошти в підпри-

ємства АПК Причорноморського району, є Кіпр. Це пов'язане насамперед із тим, що Кіпр є зоною, де діє пільгове оподаткування. Інвестиції з цієї країни впродовж останніх років займають більше половини від загального обсягу інвестицій, що вкладені в економіку району. Також інвесторами АПК Миколаївщини є Нідерланди, Австрія, Бельгія та Російська Федерація. На інші країни припадає менше 10% від загального обсягу іноземних інвестицій.

Висновки. Загалом показники зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК Причорноморського району істотно зросли у 2009–2018 рр. Останнім часом (2014–2018 рр.) істотно впали обсяги імпорту, найбільш результативними щодо зовнішньоторговельного сальдо є підприємства АПК Миколаївської області.

Показники зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК Херсонської області перебувають на стабільно низькому рівні, незважаючи на істотний потенціал регіону. Показники зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК Одеської області були значимими, проте у 2009–2014 рр. експорт значно переважав над імпортом, результатом чого стало від'ємне зовнішньоторговельне сальдо.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики у Миколаївській області. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).
2. Головне управління статистики у Одеській області. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 09.09.2019).
3. Головне управління статистики у Херсонській області. URL: <http://ks.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2019).
4. Державна служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2019).

References:

1. Gholovne upravlinnja statystyky u Mykolajivsjkij oblasti. [Main Department of Statistics in Mykolaiv Oblast]. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua> (accessed: 05.09.2019).
2. Gholovne upravlinnja statystyky u Odesjkij oblasti. [Main Department of Statistics in Odesa Oblast] URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua> (accessed: 09.09.2019).
3. Gholovne upravlinnja statystyky u Khersonsjkij oblasti. [Main Department of Statistics in Kherson Oblast] URL: <http://ks.ukrstat.gov.ua> (accessed: 10.09.2019).
4. Derzhavna sluzhby statystyky Ukrajinu. [State Statistics Service of Ukraine] URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed: 10.09.2019).

ПОКАЗАТЕЛИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АПК ПРИЧЕРНОМОРСКОГО РЕГИОНА

Аннотация. Показательным трендом последних лет является поступательное увеличение влияния региональной политики как одной из важных составляющих в системе общей государственной политики. Постоянно растут механизмы привлечения территориально-региональных структур к развитию региональной экономики. Наряду с этим общегосударственные подходы, основанные на принципах централизованной политики по отношению к политике регионального развития, в условиях современного динамического развития становятся малопродуктивными и не позволяют раскрыть большинство потенциала каждого из регионов. Цель статьи заключается в анализе показателей

инвестиционной активности предприятий АПК Причерноморского региона. Исследованы объемы прямых иностранных инвестиций, которые привлекаются в предприятия АПК Причерноморского экономического района, проведен анализ показателей динамики прямых иностранных инвестиций в сельскохозяйственные предприятия Причерноморского района, исследованы средние показатели ряда динамики прямых иностранных инвестиций, рассчитан удельный вес в процентах по отдельным областям в иностранных инвестициях в предприятия АПК, определена структура прямых иностранных инвестиций в предприятия АПК Причерноморского района по отдельным областям, а также структура прямых иностранных инвестиций в предприятия АПК Причерноморского района по отраслевому признаку.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность региона, инвестиции, экспорт, импорт, динамика, региональные внешнеэкономические отношения, внешнеэкономические связи региона.

INDICATORS OF INVESTMENT ACTIVITY OF AIC COMPANIES IN THE BLACK SEA REGION

Summary. The recent trend in recent years is the steady increase in the influence of regional policy as one of the important components in the system of general public policy. Mechanisms of involvement of territorial – regional structures in the development of regional economy are constantly growing. At the same time, national approaches based on the principles of centralized policy in relation to regional development policy in the conditions of modern dynamic development become inefficient and do not allow unlocking most of the potential of each region. The purpose of the article is to analyze the investment activity indicators of agricultural enterprises of the Black Sea region. The volume of FDI in the enterprises of the Black Sea Economic Region has been investigated; structure of foreign direct investment in the enterprises of agro-industrial complex of the Black Sea region by individual regions as well as the structure round of foreign direct investment in the enterprises of agro-industrial complex of the Black Sea region by branch. On the whole, the indicators of foreign trade activity of the agricultural enterprises of the Black Sea region increased significantly in 2009–2018. In recent years (2014–2018) import volumes have fallen substantially, the most productive in terms of foreign trade balance are the enterprises of the agro industrial complex of Mykolaiv region. Indicators of foreign trade activity of agricultural enterprises of Kherson Oblast are at a stable low level, despite the significant potential of the region. Indicators of foreign trade activity of the agricultural enterprises of the Odessa region were significant, however, in 2009–2014, exports significantly outstripped imports, resulting in a negative foreign trade balance. The largest share of foreign direct investment in agricultural enterprises was directed to the Odessa region. Yes, in 2010, this share peaked at 51.92%, but continued to decline to 35.44% in 2018. Significant foreign investments in agricultural enterprises were directed to the Kherson region, their share increased from 33.67% in 2009 to 36.38% in 2018, and the region came in the leader in this indicator. The maximum share of the region in foreign direct investment in agricultural enterprises was reached in 2014 – 41.88%. And here the share of direct foreign investments in the enterprises of agrarian and industrial complex of the Nikolayev area decreased from 30.89% in 2008 to 28.18% in 2018. The lowest share of the region in foreign direct investment in agricultural enterprises was observed in 2010 – 12.31%.

Key words: foreign economic activity of the region, investments, exports, imports, dynamics, regional foreign economic relations, foreign economic relations of the region.